

УДК 711.4 (045)

Загунна Є.О.,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ІНТЕГРАЦІЇ ІСТОРИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ У СУЧАСНЕ МІСЬКЕ ПЛАНУВАННЯ

Представлені результати аналізу факторів та умов, що впливають на процес інтеграції історичних планувальних структур в сучасний міський простір.

Ключові слова: інтеграція, фактори та умови, історичні планувальні структури.

«Реконструювати – зберігати, зберігати – реконструюючи» [1, с. 216]. Саме таке фундаментальне висловлювання знаходимо у науковій праці О. Гутнова. Інакше кажучи, заперечення дилеми між такими векторами місторегулювання як музеєфікацією і реконструкцією. Місто важливо сприймати єдиним комплексом, що має бути життєздатним у часі. Сучасна термінологія вже дає визначення цьому поняттю. «Зберігаюча реконструкція» виражається емним терміном – інтеграція.

Аналіз показує, що однією з світових тенденцій архітектури ХХІ ст. є звернення до своєї історичної ідентичності, керуючись при цьому не тільки генетичною спадковістю, а й потребами сучасного соціуму. Дуже вдало детермінує таке явище поняття інтеграції, адже воно семантично враховує збереження історико-архітектурних об'єктів при вирішенні інфраструктурних проблем та спрямовано на створення гармонійного середовища перебування людини, уникнення відчуття ізольованості, ворожості з боку оточуючої архітектури. Оскільки процес інтеграції доволі складний і багаторівневий, важливого значення набувають умови і фактори, які шляхом систематизації знань даватимуть відповідь на запитання, що саме потребує уваги, а чим можна знехтувати.

При дослідженні історіографії питання виявилось, що при всій важливості та значимості факторів впливу на процеси інтеграції, в науковій літературі вони майже не досліджені. Існують лише поодинокі наукові праці, в яких означене питання розглядалося під тим чи іншим кутом зору. Дотичною до теми дослідження можна вважати роботу Д. Чайко [2], який вивчав інтеграцію історичних промислових комплексів у міське середовище. Автор звертає увагу лише на фактори, що обумовлюють тенденції інтеграції в промисловій архітектурі. Тому, визначення умов і факторів, що впливають на процес інтеграції історичних планувальних структур (далі – ППС) у міську

тканину, а також оцінка їх впливу, є актуальним завданням сучасного містобудування, оскільки ця проблема досі залишається малодослідженою.

Розглядаючи дану проблематику неможливо не виокремити умови від факторів. Термін «фактор» походить від лат. «factor» – істотна обставина, рушійна сила явища, яке розглядається. Умови ж являють собою комплекс обставин, які формують собою більш загальне визначення фактору. Характерною рисою умов є те, що вони можуть змінювати свої значення в широкому діапазоні, на відміну від факторів, які, як правило, більш стабільні. Резюмуючи вищесказане, робимо висновок, що фактор формується системою умов.

При аналізі умов і факторів, які впливають на інтеграцію ІПС, автором статті було вирішено згрупувати самі фактори по трьох групах впливу, а саме тих, що впливають на інтенсивність, масштаб, тривалість, а також на доцільність інтеграційних заходів. Блок-схема, наведена нижче, візуально відображає групи впливу. Наведені градаційні шкали по рисункам 1–3 гіпотетичні, адже вони відображають виключно авторське бачення проблематики, яке формується методом логічних міркувань.

Рис. 1. Групи факторів, що впливають на інтеграцію.

Звичайно, всі групи мають як різний ступінь впливу, так і кількість компонентів – факторів. З візуального матеріалу видно, що найвпливовішими є ті фактори, що формують інтенсивність і масштаб інтеграційних процесів, а саме: економічні, політичні і соціальні. Розглянемо кожний з них окремо. Під економічним фактором мається на увазі фінансово-економічне підґрунтя. Це, в свою чергу, стосується виділення коштів на інтеграційні процеси, закупівлю

якісних матеріалів, проведення тендерів та оплати кваліфікованим фахівцям. Наступним, не менш важливим в цьому списку виступає також політика держави. Вона, безперечно, впливає на свідомість громадян і таким чином регулює ступінь зацікавленості у відродженні національних цінностей та архітектурних традицій. Важливість історико-архітектурного надбання виступає в ролі не тільки візуального взірця об'ємно-планувальної думки колишніх епох, а й в ролі «туристичного магніту». Адже «образ місця» його унікальна естетика, ментальність, емоційна віддача обов'язково викристалізується при належному проектуванні, збільшуючи туристичну привабливість архітектурних ансамблів. До цього блоку віднесено також соціальний фактор, який на думку дослідника М. Габреля, також має вагомий вплив [3, с. 377–393]. З цим не можна не погодитись. Суспільна свідомість є і залишається рушійним субстратом багатьох процесів, що мають місце в будь-якій країні. Тому, соціальний фактор резонно виокремити, а разом і розмежувати умови його формування. Фактично, їх дві: свідомість та патріотизм громадян, а також відношення та побажання спільноти, що проживає в безпосередній близькості до об'єкту/ів інтеграції. Це можна пояснити наступним чином: оскільки інтеграційні заходи робляться для комфорту людей, то вкрай не професійно нехтувати їх потребами й інтересами.

Наступна група факторів, що не може бути знівельована – доцільність та ефективність прийнятих рішень. Вона пов'язана з людською інтелектуальною діяльністю, але містить в собі матеріальні (фізичні) якості фрагменту міського середовища. К. Лінч вводить цю рису в перелік найголовніших компонентів життя міської структури [4, с. 118–158]. У даному випадку вони є актуальними й для процесу, що розглядається в статті. Адже інтеграція повинна стимулювати до розвитку та гармонізації міських структур. Під цими двома компонентами мається на увазі осмислена діяльність – тобто ступінь інтелектуального умоглядного контакту людини з оточенням, що з'являється при якісному поєднанні просторових форм.

Окрім того, потрібно враховувати й відповідність як шкалу виміру фізичної форми об'єкту, його візуальної семантики та функціонального змісту потребам міста. У цьому випадку в окрему групу слід виділити фактори середовища, та фактор стану збереженості об'єкта. Чому фактор середовища не менш важливий за наявний стан об'єкту інтеграції чи навпаки? Вони обидва вкрай актуальні, коли мова йде про проектування в сформованому середовищі незалежно від ступеню цінності оточуючої забудови. До умов, що формують середовищний фактор, слід віднести: інженерно-геологічний стан, інфраструктуру обраного місця, а разом з ним показники транспортного та пішохідного руху, функціональне зонування. Крім того гігієна середовища,

показники шуму, вібрації, інсоляційний та аераційний режими ділянки тощо. Умови, що стосуються забудови, це, насамперед, історико-архітектурна цінність, візуально-естетичні якості та стильова направленість. Щодо обстеження об'єкту інтеграції, виокремлюються такі умови: лінійні та об'ємні показники архітектурно-просторового рішення, інженерно-технічний стан, збереженість та цінність, стилістичні особливості; напрямок функціонування, обґрунтована важливість відтворення даної структури. На рисунку нижче зображено зведену блок-схему:

Рис. 2. Фактори та умови, що впливають на інтеграцію.

Не можна не звернути увагу на істотний фактор – людський, він виступає скоріше другорядним, однак напряму залежить від затраченого часу та суттєво впливає на отриманий результат. Мається на увазі умова, що являє собою кваліфікаційні якості фахівців різних спеціальностей, що розробляють проект: архітекторів, проектувальників, планувальників, реставраторів, конструкторів, будівельників та інших представників суміжних професій та галузей. А отже,

якісний та кількісний показник технічних засобів в такому випадку відіграє важливу роль, адже корегує тривалість проектних робіт.

Не варто забувати також про окремий вид історичного інтегрування, а саме, процес створення природно-культурних комплексів. Оскільки місто трактується як субстрат з соціальних, екологічних та функціональних компонент єдиного організму, то було б недоцільним забувати про природний каркас міста [5]. Не лише архітектурні об'єкти, можуть бути інтегрованими в міське середовище. Інтеграція природного каркасу в такому разі виступає не тільки візуальним орієнтиром з точки зору об'ємно-просторового розпланування міста, а й поліпшує його екосистему. Крім того, історичність озелененої території може виступати не лише рекреаційним об'єктом а й культурно-пізнавальним. Нажаль, такого роду інтеграція дуже часто зіштовхується з антропогенною діяльністю під дією фактору часу, а саме – повною чи частковою забудовою елементів природного каркасу. Яскравим тому прикладом може слугувати втрачений парковий комплекс звиринцю у місті Жовква [6, с. 283–284].

Нижче наведено блок – схему, що зображає фактори і умови впливу на інтеграцію природно-культурних комплексів :

Рис. 3. Фактори та умови, що впливають на інтеграцію ІПКК.

Приведені вище блок-схеми свідчать про різноманітність факторного впливу на процес інтеграції. Сформовані три групи факторів (Див. Рис.1.) впливають на інтенсивність та масштаб об'єктів інтеграції, затрачений на пошук проектного рішення час, доцільність та ефективність проектних рішень, що передбачають методика інтегрування. Вищезгадані блоки містять в собі зведений перелік факторів та їх змістовне наповнення – умови (Див. Рис.2.), розкриваючи їх за характером та значущістю, а також за діапазоном впливу на інтеграцію. Окрім того, було виявлено, що на процес інтеграції архітектурних елементів у порівнянні з історичними природно-культурними комплексами впливають однакові фактори і їх кількість. Різниця спостерігається в умовах, що відносяться до об'єктного та середовищного факторів, а також меншим їх числом по відношенню до ППКК.

Сучасний стан суспільства можна охарактеризувати як процес самопізнання та переосмислення свого історичного коріння. Такі соціальні прояви не можуть не знаходити свого відображення і у формуванні простору проживання. Музеефікація ХХІ століття, явище поширене, але виступає скоріш «ізолятором» від сучасного функціонального наповнення, що може пошкодити цілісність історико-культурних об'єктів, а саме – торгівля, громадське обслуговування тощо. Очевидно, що вищезгадана методика втрачає провідну позицію, адже динаміка розвитку сучасного міста потребує нових підходів. В контексті інтеграції, як перспективного напрямку сучасного місторегулювання, не можна не згадати факторів і умов, що мають на неї безпосередній вплив. Оскільки інтеграція це процес, що має свою стадійність і чітку хронологію, в якому окремих етап характеризується конкретними факторами і умовами, то й відрізняються вони своєю кількістю та впливовістю. Недостатнє опрацювання даної проблематики може значно погіршити результативність проектного рішення.

Література:

1. Гутнов О. Эволюция градостроительства. – М. : Стройиздат, 1984. – 256 с.
2. Чайко Д. Современные направления интеграции исторических производственных объектов в городскую среду: Автореф. дис... канд. архитектуры. / 18.00.02 Чайко Д. С.; Московский Архитектурный Институт (Государственная Академия). – М., 2007. – 34 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.marhi.ru/referats/files/chaiko.pdf?PHPSESSID=457cb1615e4aa002fa13e8403c9c5cee>

3. Габрель М. Просторова організація містобудівних систем / НАН України, Інститут регіональних досліджень. - К. : Видавничий дім А.С.С., 2004. – 400 с.

4. Лінч К. Совершенная форма в градостроительстве / Пер. с англ. В.Л. Глазычева; под ред. А.В. Иконникова. – М. : Стройиздат, 1986. – 264 с.

5. Краснощекова Н. Формирование природного каркаса в генеральных планах городов, – М.: Архитектура-С, 2010. – 183 с.

6. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук-техн. збірник. Відпов. ред. М.М. Дьомін.– К. КНУБА, 2013/ Запунна Є. До проблеми інтеграції історичних планувальних структур у композицію сучасного міста (на прикладі міста Жовква). – С. 277–286.

Аннотация

Представлены результаты анализа факторов и условий, которые влияют на процесс интеграции исторических планировочных структур в современное городское пространство.

Ключевые слова: интеграция, факторы и условия, исторические планировочные структуры.

Abstract

The analysis results of factors and conditions which affects on integration process of historical planning framework into modern city arrangement have been represented.

Key words: integration, factors and conditions, historical planning canvas.